

Reflexe a subjekt / Objektivismus a role subjektu

Přehnaný nebo jednostranný důraz na „objektivitu“ neobstojí před kritikou vsutku filosofickou, i když sám představuje také jakousi „filosofii“ (a právě proto musí vsutku filosofické kritice čelit). Principiální filosofickou chybou je zapomínání na subjekt, bez něhož nemá přece žádný smysl o objektivitě myšlení a myslivých postupů mluvit. Ale nemění vadou je odmítání odpovědnosti za strategii myšlenkových postupů a celých komplexů bádání a výzkumů pod záminkou podezření z ideologizace. Pozitivistu se tváří, jako by shromažďování jednotlivých detailů a drobných faktů samo nějak vedlo k celkovějším pohledům a komplexním teoriím. To je stejná chyba jako v ekonomice předpokládat, že trh vše vyřeší. Něco jistě vyřeší, ale celkovou strategii nikoliv; a právě omyly a chyby ve strategii mohou vést k nenapravitelným ztrátám a někdy i katastrofám. To platí tím spíš pro strategie myšlenkové, které může projasňovat (tj. odhalovat i napravovat) pouze zdatná a zkušená reflexe. Ta při své analýze předchozí aktivity (a tudíž také aktivity myšlenkové) nezapomíná ani na jednu stranu, tj. ani na „subjekt“, ani na „objekt“. Navíc je schopna (a povinna) analyzovat a projasnit, co to vlastně znamená na základě analýzy akcí, aktů (ať už praktických, fyzických nebo myšlenkových, tj. aktů vědomí) „konstruovat“ obě tyto strany (sem můžeme také zařadit původně Derridův termín „dekonstrukce“, který neznamena v žádném případě – a zejména ne v našem užití – destrukci, nýbrž analýzu způsobu, jak je vlastně bez našeho řádného úmyslu a plánu „konstruována“ či lépe konstituována, ustavena, uskutečněna akce, po níž teprve může následovat rekonstrukce toho, co padá na vrub aktivního subjektu, jakož i toho, co padá na vrub skutečnosti, která nemůže být považována za produkt subjektní aktivity).

(Praha, 960424-1.)